อริยวัฑฒิกับกิจกรรมจิตอาสาเพื่อการพัฒนาชุมชนบ้านหนองหัวเรือ ตำบลมหาโพธิ อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์

Ariyavaddhi and Volunteer Activities for Development of Ban Nong Hua Ruea Community, Maha Phot Subdistrict, Kao Liao District Nakhon Sawan Province

รัตติยา เหนืออำนาจ[1] พระมหาสุเมฆ สมาหิโต[2] สุนิสา แก้วนิ่ม[3] และอรอุมา ซ่อนกลิ่น[4]
Rattiya Nua-amnat, Phramahasumek Samahito, Sunisa Kaewnim and On-uma Sonklin

Received: October 11, 2023
Revised: November 06 2023
Accepted: November 10, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ความจำเป็นและความต้องการ 2) ขับเคลื่อนกิจกรรมจิตอาสาฯ และ 3) ถอดบทเรียนกิจกรรมจิตอาสาเพื่อการพัฒนาชุมชนบ้านหนองหัวเรือ ตำบลมหาโพธิ อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ พื้นที่เชิงปฏิบัติการ คือ โรงเรียนบ้านหนองหัวเรือ ตำบลมหาโพธิ อำเภอเก้าเลี้ยว โดยขั้นตอนที่ 1 การวางแผน ประกอบด้วย 1) การประชุมกลุ่มย่อยกับผู้มีส่วนได้เสีย จำนวน 15 รูป/คน และลงพื้นที่เก็บข้อมูล เพื่อวิเคราะห์ความจำเป็นและความต้องการ และ 2) ประชุมคณะทำงาน ในลักษณะออนไลน์ จำนวน 60 รูป/คน ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ ประกอบด้วย 1) มอบหมายงาน ความรับผิดชอบ 2) ประสานงานในเชิงพื้นที่ และ 3) ขับเคลื่อนกิจกรรมจิตอาสาฯ และขั้นตอนที่ 3 การถอดบทเรียน ประกอบด้วย 1) การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 17 คน และ 2) การ

[1-2] มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University
[3-4] นักวิชาการอิสระ; Independent Scholar
Corresponding author, e-mail: Rattiya.prom@mcu.ac.th

สนทนากลุ่มกับคณะทำงานและผู้มีจิตสาธารณะ จำนวน 25 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า 1) กิจกรรมที่จะขับเคลื่อนพัฒนา ประกอบด้วย การปรับปรุงสนามเด็กเล่น การปรับปรุงห้องน้ำที่ชำรุด การปรับปรุงภูมิทัศน์ (ปลูกต้นไม้ /สวนหย่อม) การปรับปรุงแปลงเกษตรสาธิต การทำความสะอาดรางระบายน้ำรอบสนามฟุตบอล และการปรับปรุงซ่อมแซมระบบไฟแสงสว่างในห้องสมุด 2) กิจกรรมจิตอาสาฯ ประกอบด้วย 2.1) กิจกรรมปันน้ำใจจากพี่ มจร สู่น้องบ้านหนองหัวเรือ (มอบทุนการศึกษาและสิ่งของ) ให้กับนักเรียน 2.2) กิจกรรมฐานการพัฒนา จำนวน 7 ฐาน บนพื้นฐานความจำเป็นและต้องการของชุมชน และ 2.3) กีฬาต้านยาเสพติด และ 3) ความสำเร็จคุณค่าร่วม ประกอบด้วย 1) โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ดี 2) เกิดความร่วมมือ และสร้างความสามัคคี 3) เกิดการแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น ทำงานร่วมกัน 4) เสริมสร้างความสามัคคี 5) สร้างความรับผิดชอบ และ 6) ส่งเสริมให้นักศึกษามีความเสียสละ ขณะที่ปัญหาอุปสรรค ประกอบด้วย 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการไม่ชัดเจน 2) ระยะเวลาที่จำกัด การประชุมงานร่วมกันไม่เพียงพอ ไม่มีการจดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ทำให้ไม่สามารถควบคุมเวลาได้ตามกำหนดการ

คำสำคัญ: อริยวัฑฒิ, กิจกรรมจิตอาสา, บ้านหนองหัวเรือ

Abstract

The objectives of this research article were 1) to analyze needs and wants; 2) to drive volunteer activities; and 3) to extract lessons (lessons learned) from volunteer activities for development of Ban Nong Hua Ruea community, Maha Phot Subdistrict, Kao Liao District. Nakhon Sawan Province. It was an action research. The workshop area was Ban Nong Hua Ruea School, Maha Phot Subdistrict, Kao Liao District. There were 2 steps as follows: Step 1: planning consisted of 1) small group meeting with 15 stakeholders and going to the data collection area to analyze needs and wants; and 2) to hold a working group meeting in an online format, 60 people; Step 2: practice consisted of 1) assigning work and responsibilities, 2) coordinating spatially, and 3) driving volunteer activities; and step 3: extracting lessons (lessons learned) consisted of 1) in-depth interviews with 17 key informants, and 2) group discussions with working groups and public-minded people, 25 people. And

descriptive data analysis was conducted. The results of the research found that 1) activities driving development included improving playgrounds, renovating a damaged bathroom, improving the landscape (planting trees/garden), improving the agricultural demonstration plots, cleaning the drainage channels around the football field and improving and repairing the lighting system in the library; 2) volunteer activities included 2.1) activities to share kindness from MCU elders to Nong Hua Ruea brothers and sisters. (providing scholarships and items) to students, 2.2) 7 development base activities based on the needs and wants of the community, and 2.3) anti-drug sports; and 3) shared value success consisted of 1) the school had good environment, 2) cooperation and unity, 3) there was an exchange of ideas and working together, 4) strengthen unity, 5) creating responsibility, and 6) encouraging students to sacrifice. While the obstacles included 1) unclear project objectives, 2) time period limited, working meetings were not enough. There was no written record. Therefore, it made it impossible to control the time according to the schedule.

Keywords: Ariyavaddhhi, Volunteer Activities, Ban Nong Hua Ruea

บทนำ

กิจกรรมจิตอาสาเริ่มเกิดขึ้นแบบจริงจังในประเทศไทยภายหลังการเกิดธรณีพิบัติสึนามิ เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2547 เกิดความร่วมมือระหว่างองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมเพื่อระดมความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัยในพื้นที่ 4 จังหวัดภาคใต้ ภายหลังจากเหตุการณ์ครั้งนั้น เครือข่ายจิตอาสาจึงกำหนดให้วันที่ 27 ธันวาคมของทุกปี เป็นวัน “จิตอาสา” เพื่ออุทิศให้กับการทำงานอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ และรณรงค์ให้ผู้คนทำความดีต่อกันโดยไม่หวังผลตอบแทน ขณะที่ พระพรหมคุณาภรณ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2552) ได้กล่าวถึงลักษณะของจิตอาสาไว้ว่า เป็นการกระทำที่เสียสละเพื่อสวนรวม ซึ่งตรงกับหลักธรรมที่เรียกวา “วัฑฒิ” หรือกล่าวเต็ม วา “อริยวัฑฒิ” ประกอบด้วย 5 ประการ คือ 1) ศรัทธา มีความเชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ เชื่อด้วยปัญญาและเหตุผล 2) ศีล รักษากายและวาจาให้เรียบร้อยเป็นปกติ 3) สุตะ ความรู้ที่ได้ยินได้ฟัง การอ่านหนังสือ และใช้สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ 4) จาคะ การรู้จักเสียสละ แบ่งปันสิ่งของให้แก่ผู้อื่น และ 5) ปัญญา การมีความรู้อย่างกว้างขวาง รู้ชัดเจน และรู้จริง เป็นลักษณะทางจิตของบุคคลที่ประกอบ

ด้วย ความมีน้ำใจ และจิตสำนึกหรือสำนึกสาธารณะที่เสียสละแรงกาย แรงใจ สติปัญญาเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม การสร้างคนให้มีจิตอาสา มีความสำเร็จต่อบุคคลและกลุ่มบุคคล องค์กร สังคม ชนบท สังคมเมือง และประเทศชาติอย่างมาก ถ้าเราสามารถปลูกฝัง ส่งเสริมหรือพัฒนาให้คนในชาติ มีจิตใจที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนอาสาดูแล และรับผิดชอบสมบัติส่วนรวม มีการใช้สมบัติส่วนรวมอย่างเห็นคุณค่า ใช้อย่างทะนุถนอม รู้จักแบ่งปันโอกาสในการในการใช้ของส่วนรวมให้ผู้อื่นก็จะสามารถลดปัญหาการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน และพวกพ้อง อันจะนำมาสู่ชุมชน และสังคมที่เข้มแข็งได้

กิจกรรมจิตอาสาเพื่อการพัฒนาชุมชนบ้านหนองหัวเรือ ตำบลมหาโพธิ อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการขับเคลื่อนร่วมกันระหว่างคณาจารย์ นิสิตระดับปริญญาตรี และระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ ร่วมกับเครือข่ายพลัง บวร ในเชิงพื้นที่ของชุมชน ประกอบด้วย วัดหนองหัวเรือ โรงเรียนบ้านหนองหัวเรือ องค์การบริหารส่วนตำบลมหาโพธิ ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ตำบลมหาโพธิ ในการลงมติเลือกพื้นที่โรงเรียนบ้านหนองหัวเรือในการดำเนินการเชิงปฏิบัติการ ซึ่งโรงเรียนบ้านหนองหัวเรือ (2565) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เปิดสอนในระดับอนุบาล-ประถมศึกษา มีอาคารเรียน จำนวน 1 หลัง อาคารอเนกประสงค์/โรงอาหาร/โรงฝึกงาน/หอประชุม จำนวน 2 หลัง หอสมุด จำนวน 1 หลัง ห้องน้ำ จำนวน 3 หลัง มีนักเรียนจำนวนทั้งสิ้น 132 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 14 คน เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาทั้งโรงเรียนและชุมชน

กิจกรรมข้างต้นสอดคล้องจิตอาสาจึงเป็นการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ซึ่งกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ราชกิจจานุเบกษา, 2542) ที่กำหนดให้โรงเรียนเป็นสถานศึกษาที่ให้การศึกษาแก่นักเรียน นักศึกษา เพื่ออบรมบ่มนิสัยให้นักเรียน นักศึกษา เป็นผู้มีความรู้ควบคู่คุณธรรมซึ่งการจัดสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ ภูมิทัศน์และแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เป็นสิ่งจำเป็นอีกประการหนึ่งที่มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก การจัดสภาพแวดล้อม การซ่อมแซมอาคารสถานที่ต่าง ๆ การปรับภูมิทัศน์และแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนได้ตระหนักถึงความปลอดภัยของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และผู้ใช้บริการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือใช้อาคารสถานที่ต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรม สภาพของอาคารเรียนต้องมีความแข็งแรงทนทาน และพร้อมใช้งานเพื่อให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ พร้อมทั้งมีแหล่งการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนที่หลากหลาย มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีอาคารเรียนที่ดี มีสวนหย่อม

ไม้ดอกไม้ประดับบริเวณโรงเรียน งานอาคาร สถานที่จึงจำเป็นต้องซ่อมแซม พัฒนา ปรับปรุงให้พร้อมใช้งาน เกิดความปลอดภัยสูงสุด เพียงพอกับความต้องการของโรงเรียนและชุมชนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ สถานศึกษามีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และนักเรียนมีคุณภาพตรงตามมาตรฐานการศึกษา

จากการขับเคลื่อนกิจกรรมจิตอาสาเพื่อการพัฒนาชุมชนบ้านหนองหัวเรือ ตำบลมหาโพธิ อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ ยังประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับเครือข่ายพลัง บวร บ้าน วัด โรงเรียนและราชการ รวมถึงนิสิตได้แสดงออกถึงศักยภาพทางความรู้ ความคิด ทักษะและประสบการณ์ การมีปฏิสัมพันธ์กันกับผู้คนในสังคม และยังเป็นการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อส่วนรวม พร้อมที่จะเสียสละและอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และมีความปรารถนาที่จะช่วยแก้ปัญหาให้แก่ผู้อื่นหรือสังคม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์ความจำเป็นและความต้องการในพัฒนาชุมชนบ้านหนองหัวเรือ ตำบลมหาโพธิ อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมจิตอาสาเพื่อการพัฒนาชุมชนบ้านหนองหัวเรือ ตำบลมหาโพธิ อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์
3. เพื่อถอดบทเรียนกิจกรรมจิตอาสาเพื่อการพัฒนาชุมชนบ้านหนองหัวเรือ ตำบลมหาโพธิ อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Plan) ดำเนินการในลักษณะของการร่วมคิด ร่วมทำ โดยการลงพื้นที่รับฟังความคิดเห็นและเก็บข้อมูล ประกอบด้วย 1) การประชุมกลุ่มย่อยกับคณะครู ตัวแทนชมรมผู้ปกครองโรงเรียนบ้านหนองหัวเรือ ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบลมหาโพธิ ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น และเจ้าอาวาสวัดหนองหัวเรือ จำนวน 2 ครั้ง 15 รูป/คน โดยประชุมครั้งที่ 1 จัดขึ้นในวันจันทร์ที่ 26 มิถุนายน 2556 และประชุมครั้งที่ 2 จัดขึ้นในวันจันทร์ที่ 3 กรกฎาคม 2566 เพื่อวิเคราะห์ความจำเป็นและความต้องการของชุมชนบ้านหนองหัวเรือ ตำบลมหาโพธิ อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ และ 2) ประชุมคณะทำงานในลักษณะออนไลน์ ประกอบด้วย คณาจารย์ และนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ จำนวน 60 รูป/คน เพื่อวางแผนและออกแบบกิจกรรมให้มีความเหมาะสมกับบริบทเชิงพื้นที่

ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติ (Act) เป็นการร่วมกันวิเคราะห์ สะท้อนปัญหาที่ได้จากการสะท้อนของชุมชน ทั้งนี้ทีมงานได้กำหนดพื้นที่เชิงปฏิบัติการ คือ โรงเรียนบ้านหนองหัวเรือ ตำบลมหาโพธิ อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ โดยที่ประชุมได้ร่วมกันแผนในการขับเคลื่อนพัฒนา ประกอบด้วย 1) มีการมอบหมายงาน ความรับผิดชอบ จำแนกลักษณะของการทำงานในแต่ละหน้าที่ ประกอบด้วย ฝ่ายส่วนกลาง/ประสานงาน ฝ่ายสำรวจพื้นที่และเก็บข้อมูล ฝ่ายเหรัญญิก ฝ่ายจัดซื้อและเตรียมอุปกรณ์ ฝ่ายสวัสดิการ ฝ่ายบันทึกภาพ และฝ่ายกิจกรรมนันทนาการ 2) มีการประสานงานในเชิงพื้นที่เพื่อกำหนดรายละเอียดในการขับเคลื่อนกิจกรรมจิตอาสาฯ และ 3) การลงมือปฏิบัติการขับเคลื่อนกิจกรรมจิตอาสาฯ ตามที่ได้กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 3 การถอดบทเรียน สะท้อนผลการขับเคลื่อนกิจกรรมฯ ประกอบด้วยกิจกรรม 1) การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 17 คน ประกอบด้วย ตัวแทนผู้ปกครอง ผู้บริหารและคณะครูตัวแทนโรงเรียนบ้านหนองหัวเรือ ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น ตัวแทนประชาชนในพื้นที่ และตัวแทนนิสิต โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสาฯ และเป็นผู้ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ตำบลมหาโพธิ อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ และ 2) การสนทนากลุ่มกับคณะทำงานและผู้มีจิตสาธารณะ จำนวน 25 รูป/คน ประกอบด้วย นิสิตระดับปริญญาตรี นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ และผู้ที่มีจิตสาธารณะในการบริจาคทรัพย์ และสิ่งของในกิจกรรมจิตอาสาฯ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ความจำเป็นและความต้องการในพัฒนาชุมชนบ้านหนองหัวเรือ ตำบลมหาโพธิ อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า

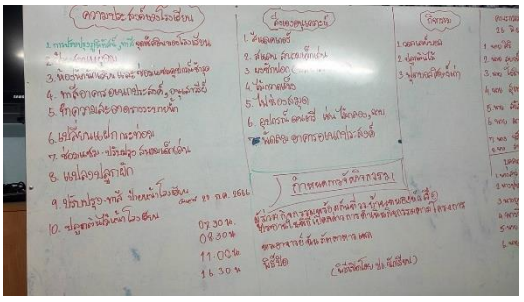

ภาพที่ 1 การประชุมร่วมในวันจันทร์ที่ 26 มิถุนายน 2566

ภาพที่ 2 การลงพื้นที่เก็บข้อมูลในวันจันทร์ที่ 3 กรกฎาคม 2566

ผลการประชุมร่วมและลงพื้นที่เก็บข้อมูลในวันจันทร์ที่ 26 มิถุนายน และวันจันทร์ที่ 3 กรกฎาคม 2566 ผู้แทนชุมชนและโรงเรียนมีความประสงค์ที่จะขอรับการสนับสนุนและพัฒนาโรงเรียนบ้านหนองหัวเรือ ในเรื่องการปรับภูมิทัศน์เพื่อให้มีสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน การปรับปรุงระบบไฟฟ้าและแสงสว่างในห้องสมุด การปรับปรุงห้องน้ำที่ชำรุดเสียหายให้กลับมาใช้งานได้ดังเดิม การปรับปรุงเครื่องเล่นในสนามเด็กเล่นที่ชำรุด การปรับปรุงหลังคาซุ้มกันแดดและกันฝนเพื่อเป็นจุดพักผ่อนสำหรับเด็กนักเรียน และการจัดหาทุนการศึกษาให้กับเด็กนักเรียนที่มีความประพฤติดีเรียนดีแต่ยังขาดทุนทรัพย์ โดยทางโรงเรียนบ้านหนองหัวเรือจะมีการประสานแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษร ภายหลังจากการลงพื้นที่คณะทำงานได้ร่วมประชุมและวิเคราะห์ความจำเป็นและความต้องการในพัฒนาชุมชนบ้านหนองหัวเรือ ตำบลมหาโพธิ อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ แล้วสรุปกิจกรรมที่จะขับเคลื่อนพัฒนา ประกอบด้วย 1) การปรับปรุงสนามเด็กเล่น 2) การปรับปรุงห้องน้ำที่ชำรุด 3) การปรับปรุงภูมิทัศน์ (ปลูกต้นไม้ /สวนหย่อม) 4) การปรับปรุงแปลงเกษตรสาธิต 5) การทำความสะอาดรางระบายน้ำรอบสนามฟุตบอล และ 6) การปรับปรุงซ่อมแซมระบบไฟแสงสว่างในห้องสมุด และกำหนดวันที่จัดกิจกรรมในวันเสาร์ที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2566 ณ โรงเรียนบ้านหนองหัวเรือ ตำบลมหาโพธิ อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์

2. กิจกรรมจิตอาสาเพื่อการพัฒนาชุมชนบ้านหนองหัวเรือ ตำบลมหาโพธิ อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย

2.1 กิจกรรมปันน้ำใจจากพี่ มจร สู่น้องบ้านหนองหัวเรือ (มอบทุนการศึกษาและสิ่งของ) ให้กับนักเรียน ในสัดส่วน 100% จำนวน 132 ทุน และสบทบค่าอาหารกลางวัน จำนวน 10 ทุน โดยได้รับการสนับสนุนจากผู้มีจิตศรัทธา และจิตสาธารณะร่วมบริจาคเงินและสิ่งของทั้งหมด เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 53,770.-บาท

ภาพที่ 3 กิจกรรมปันน้ำใจจากพี่ มจร สู่น้องบ้านหนองหัวเรือ

2.2 กิจกรรมฐานการพัฒนา จำนวน 7 ฐาน ดำเนินการโดยมีคณะทำงานผู้รับผิดชอบในแต่ละฐานทำงานร่วมกันตัวแทนของโรงเรียน ผู้ปกครอง ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น ประกอบด้วย

ฐานที่ 1 ปรับปรุงสนามเด็กเล่น โดยการขูดสนิม ทาสีเครื่องเล่น และทำหลังคาสนามเด็กเล่นโดยใช้สแลนสีเขียว เพื่อกันแดดให้แก่นักเรียน

ฐานที่ 2 ปรับปรุงห้องน้ำ โดยซ่อมแซมประตูห้องน้ำ หูจับที่ประตู และทำความสะอาด โดยเน้นความปลอดภัยและสุขอนามัยของนักเรียนเป็นหลัก

ฐานที่ 3 ปรับปรุงภูมิทัศน์ โดยการตัดแต่งกิ่งต้นไม้ และจัดหาไม้ดอก ไม้ประดับเพื่อตกแต่งสวนหย่อม

ฐานที่ 4 แปลงเกษตรสาธิต โดยการจัดเตรียมดิน ต้นกล้าและเมล็ดพันธ์พืชสวนครัว และจุลินทรีย์สังเคราะห์แสงเพื่อบำรุงต้นไม้และดิน

ฐานที่ 5 เปลี่ยนแฝกกระท่อมในจุดนั่งพักของเด็กนักเรียนที่รั่วซึม

ภาพที่ 4 กิจกรรมฐานการพัฒนา

ขณะที่ฐานที่ 6 ทำความสะอาดรางระบายน้ำรอบสนามฟุตบอล และฐานที่ 7 ไฟส่องสว่างในห้องสมุด ขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลมหาโพธิในการสนับสนุนบุคลากรจากกองช่าง เพื่อนำรถน้ำมาทำความสะอาดรางระบายน้ำรอบสนามฟุตบอล และเดินสายไฟในไฟส่องสว่างในห้องสมุดเนื่องจากมีความเชี่ยวชาญและยังคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นอันดับแรก

2.3 กีฬาต้านยาเสพติด ประกอบด้วย ฟุตบอลเด็ก / สตรี / ผู้ปกครอง, การชักกะเย่อ การกินวิบาก และฟุตบอลกระชับมิตร (ทีมอบต.มหาโพธิ + ทีม มจร วิทยาเขตนครสวรรค์)

ภาพที่ 5 กีฬาต้านยาเสพติด

ผลการขับเคลื่อนกิจกรรมจิตอาสาเพื่อการพัฒนาชุมชนบ้านหนองหัวเรือ ตำบลมหาโพธิ อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยประชาชนในพื้นที่ได้ให้ความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจเป็นอย่างดี นำข้าวหม้อ แกงหม้อ เช่น ข้าวต้มหมู ขนมจีนแกงเขียวหวาน ไอศรีมกะทิสด เมนูข้าวแกง 5 เมนู ก๋วยเตี๋ยวหมู เครื่องดื่ม ขนมหวาน เป็นต้น มาร่วมออกร้านให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทานฟรี

3. ผลถอดบทเรียนกิจกรรมจิตอาสาเพื่อการพัฒนาชุมชนบ้านหนองหัวเรือ ตำบลมหาโพธิ อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า

3.1 ความสำเร็จคุณค่าร่วมจากการขับเคลื่อนกิจกรรม ประกอบด้วย ในส่วนของชุมชน 1) โรงเรียนมีทัศนียภาพที่สวยงามภูมิทัศน์สภาพแวดล้อมเอื้อตอนการจัดการเรียนการสอน 2) เกิดความร่วมมือ และสร้างความสามัคคีระหว่างโรงเรียน ชุมชน และภาคีเครือข่าย 3) เกิดการแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น ทำงานร่วมกันด้วยความราบรื่นสู่ความสำเร็จ 4) เสริมสร้างความสามัคคี

ในกลุ่มผู้เรียน รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น ขณะที่ในส่วนของบุคคล 5) สร้างความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมาย รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันฝึกการเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี และ 6) ส่งเสริมให้นักศึกษาเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมช่วยเหลือสังคม สนับสนุน ปรับปรุง พัฒนา ทักษะ และสร้างเสริมประสบการณ์การทำงานเป็นหมู่คณะ

3.2 ปัญหาอุปสรรคในการขับเคลื่อนกิจกรรม ประกอบด้วย 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการไม่ชัดเจน กำหนดไว้อย่างกว้าง ๆ บางวัตถุประสงค์ไม่สามารถไปปฏิบัติได้ 2) การทำงานร่วมกับผู้อื่นในระยะเวลาที่จำกัด การประชุมงานร่วมกันไม่เพียงพอ ไม่มีการจดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ทำให้เกิดปัญหาการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ส่งผลให้ไม่สามารถควบคุมเวลาได้ตามกำหนดการ

3.3 ข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการประชุมกันมากขึ้นเพื่อวางแผน และกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า และขยายพื้นที่ในการทำกิจกรรมเพิ่มขึ้นเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพ และเสริมสร้างจิตอาสา และจิตสาธารณะให้แก่คณะทำงานและผู้ที่สนใจ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการขับเคลื่อนกิจกรรมจิตอาสาเพื่อการพัฒนาชุมชนบ้านหนองหัวเรือ ตำบลมหาโพธิ อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ ในวันเสาร์ที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2566 ณ โรงเรียนบ้านหนองหัวเรือ ตำบลมหาโพธิ อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ โดยมีการออกแบบและพัฒนากิจกรรมขึ้นบนพื้นฐานความจำเป็นและความต้องการของชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานสนับสนุนสภาองค์กรชุมชน (2559) กล่าวว่า การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นต้องให้ประชากรและองค์กรประชาชนคิดและตัดสินใจบนพื้นฐานความต้องการของท้องถิ่นเอง เพื่อให้เกิดความคิดที่ว่างานเป็นของประชาชนและจัดช่วยกันดูแลรักษาต่อไป ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมใน 3 ส่วน ดังนี้ 1) กิจกรรมปันน้ำใจจากพี่ มจร สู่น้องบ้านหนองหัวเรือ (มอบทุนการศึกษา) ให้กับนักเรียน ในสัดส่วน 100% จำนวน 132 ทุน และสบทบค่าอาหารกลางวัน จำนวน 10 ทุน โดยได้รับการสนับสนุนจากผู้มีจิตศรัทธา และจิตสาธารณะร่วมบริจาคเงินและสิ่งของทั้งหมด 2) กิจกรรมฐานการพัฒนา จำนวน 7 ฐาน ดำเนินการโดยมีคณะทำงานผู้รับผิดชอบในแต่ละฐานทำงานร่วมกันตัวแทนของโรงเรียน ผู้ปกครอง ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น ประกอบด้วย ฐานที่ 1 ปรับปรุงสนามเด็กเล่น ฐานที่ 2 ปรับปรุงห้องน้ำ ฐานที่ 3 ปรับปรุงภูมิทัศน์ ฐานที่ 4 แปลงเกษตรสาธิต ฐานที่ 5 เปลี่ยนแฝกกระท่อมในจุดนั่งพักของเด็กนักเรียนที่รั่วซึม ฐานที่ 6 ทำความสะอาดรางระบายน้ำรอบสนามฟุตบอล และฐานที่

7 ไฟส่องสว่างในห้องสมุด และ 3) กีฬาต้านยาเสพติด ประกอบด้วย ฟุตบอลเด็ก / สตรี / ผู้ปกครอง , การชักกะเย่อ การกินวิบาก และฟุตบอลกระชับมิตร ผลการขับเคลื่อนกิจกรรมจิตอาสาเพื่อการพัฒนาชุมชนบ้านหนองหัวเรือ ตำบลมหาโพธิ อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยประชาชนในพื้นที่ได้ให้ความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจมาร่วมออกร้านให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทานฟรี

ผลถอดบทเรียนกิจกรรมจิตอาสาเพื่อการพัฒนาชุมชนบ้านหนองหัวเรือ ตำบลมหาโพธิ อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ความสำเร็จคุณค่าร่วมจากการขับเคลื่อนกิจกรรมประกอบด้วย ในส่วนของชุมชน 1) โรงเรียนมีทัศนียภาพที่สวยงามภูมิทัศน์สภาพแวดล้อมเอื้อตอนการจัดการเรียนการสอน 2) เกิดความร่วมมือ และสร้างความสามัคคีระหว่างโรงเรียน ชุมชน และภาคีเครือข่าย 3) เกิดการแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น ทำงานร่วมกันด้วยความราบรื่นสู่ความสำเร็จ 4) เสริมสร้างความสามัคคีในกลุ่มผู้เรียน รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น ขณะที่ในส่วนของบุคคล 5) สร้างความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมาย รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี และ 6) ส่งเสริมให้นักศึกษาเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมช่วยเหลือสังคม สนับสนุน ปรับปรุง พัฒนา ทักษะ และสร้างเสริมประสบการณ์การทำงานเป็นหมู่คณะ สอดคล้องกับงานวิจัยของบุษราภรณ์ ติเยาว์, ปาริชาติ วลัยเสถียร และวิวัฒน์ หามนตรี (2562) พบว่า รูปแบบของขบวนการจิตอาสา คือ การก่อรูปจากความคิดอุดมการณ์โดยได้แรงบันดาลใจมาจากครอบครัวและความต้องการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาสังคม ลักษณะงานจิตอาสาเป็นงานกิจกรรมเชิงประเด็นสังคมและกลุ่มเป้าหมาย มีโครงสร้างระบบงานแบ่งตามหน้าที่ เป็นงานบริหารจัดการงานธุรการเอกสาร งานนันทนาการ และแรงงาน มีการปลูกฝังวิธีคิดการปฏิบัติงานถ่ายทอดขั้นตอนเทคนิคและเป้าหมายของงาน โดยปัจจัยส่งเสริมการขัดเกลาทางสังคมผ่านขบวนการจิตอาสา คือ การได้เรียนรู้จากประสบการณ์สังคมสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ จากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และจากการเป็นผู้ให้ ผู้ช่วยเหลือผู้อื่น ขณะที่ปัญหาอุปสรรคในการขับเคลื่อนกิจกรรม ประกอบด้วย 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการไม่ชัดเจน กำหนดไว้อย่างกว้าง ๆ บางวัตถุประสงค์ไม่สามารถไปปฏิบัติได้ 2) การทำงานร่วมกับผู้อื่นในระยะเวลาที่จำกัด การประชุมงานร่วมกันไม่เพียงพอ ไม่มีการจดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ทำให้เกิดปัญหาการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ส่งผลให้ไม่สามารถควบคุมเวลาได้ตามกำหนดการ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของมนูญพงศ์ ชัยพันธุ์, สุดใจ เขียนภักดี และอนุสรณ์ นามประดิษฐ์ (2565) พบว่า โลกในยุคสังคมหลังฐานความรู้จะมุ่งเน้นไปสู่เรื่องของการใส่ใจและการแบ่งปัน คือ การที่คนเรามีค่านิยมในเรื่องของจิตสาธารณะก็จะทำให้คนเราเกิดความใส่ใจและห่วงใยกัน แต่ในขณะเดียวกันเราก็นำเอาความรู้หรือข้อมูลต่าง ๆ ที่มีออกไปเผยแพร่และ

แบ่งปันกัน ซึ่งทั้งหมดนี้ก็คือหัวใจหลักของการพัฒนาทุนมนุษย์ ขณะที่ข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการประชุมกันมากขึ้นเพื่อวางแผน และกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า และขยายพื้นที่ในการทำกิจกรรมเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพ และเสริมสร้างจิตอาสา และจิตสาธารณะให้แก่คณะทำงานและผู้ที่สนใจ

องค์ความรู้ใหม่

กิจกรรมจิตอาสาเพื่อการพัฒนาชุมชนบ้านหนองหัวเรือ ตำบลมหาโพธิ อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ เป็นกิจกรรมสัมพันธ์ที่เกิดจากจิตอาสาของกลุ่มนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ในการกระทำการเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม สอดคล้องกับหลักอริยวัฑฒิ (ศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ และปัญญา) ในพระพุทธศาสนาที่เน้นลักษณะทางจิตของบุคคลที่ประกอบด้วย ความมีน้ำใจ และจิตสำนึกหรือสำนึกสาธารณะที่เสียสละแรงกาย แรงใจ สติปัญญาเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม การสร้างคนให้มีจิตอาสา ทั้งยังก่อให้ประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับเครือข่ายพลัง บวร บ้าน วัด โรงเรียนและราชการให้เกิดมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในชุมชน รวมถึงนิสิตได้แสดงออกถึงศักยภาพทางความรู้ ความคิด ทักษะและประสบการณ์ การมีปฏิสัมพันธ์กันกับผู้คนในสังคม ทั้งนี้อยู่บนพื้นฐานความจำเป็นและความต้องการของชุมชน โดยความคาดหวังของทุกคนที่เข้าร่วมกิจกรรมได้รู้สึกถึงความเป็นเจ้าของในพื้นที่ และร่วมกันสอดส่อง ดูแล ป้องกัน รักษาให้สงบสุข

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ในทางวิชาการ หลักอริยวัฑฒิ (ศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ และปัญญา) สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน จะส่งผลให้บุคลากรในองค์กรทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีค่านิยมร่วมที่ดี

2. ในทางสังคม หลักอริยวัฑฒิ (ศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ และปัญญา) สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน จะส่งผลให้เกิดอุดมการณ์ และมีเป้าหมายในการป้องกัน แก้ไขเพื่อพัฒนาตนเองและสังคม

เอกสารอ้างอิง

บุษราภรณ์ ติเยาว์, ปาริชาติ วลัยเสถียร และวิวัฒน์ หามนตรี. (2562). ขบวนการจิตอาสา : การขัดเกลาทางสังคมกับการพัฒนาตนของเยาวชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 7*(ฉบับเพิ่มเติม), 67-78.

พระพรหมคุณาภรณ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2552). *เครื่องวัดความเจริญของชาวพุทธ (อารยวัฑฒิ 5)*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ บริษัทสหธรรมิก จำกัด.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ.2545. (2545, 19 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่มที่ 119 ตอนที่ 123ก, (น. 16-21).

มนูญพงศ์ ชัยพันธุ์, สุดใจ เขียนภักดี และอนุสรณ์ นามประดิษฐ์. (2565). จิตสาธารณะกับวิถีชีวิตของบุคคลในยุคศตวรรษที่ 21. *วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ, 8*(2), 434-435.

โรงเรียนบ้านหนองหัวเรือ. (2565). *ข้อมูลโรงเรียน.* เข้าถึงได้จาก https://sites.google.com/pracharath.ac.th/bannonghueruea/หนาแรก/ประวตโรงเรยน

สำนักงานสนับสนุนสภาองค์กรชุมชน. (2559). *คู่มือการทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น.* เข้าถึงได้จาก https://web.codi.or.th/wp-content/uploads/2 0 1 9 / 0 5 / book-MANUAL-plan180859.pdf

Kemmis, S & McTaggart, R. (1988). *The Action Research Planer*. (3rd ed.) Victoria : Deakin University.